

Маріупольський
університет

**«Сучасний розвиток
державотворення та правотворення
в Україні: проблеми теорії та
практики»**

**Збірник матеріалів
XIII Міжнародної науково-практичної конференції**

16 травня 2025

Київ 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ ТА ПРАВОТВОРЕННЯ В
УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

Збірник матеріалів XIII Міжнародної науково-практичної конференції

16 травня 2025 року

За загальною редакцією доктора політичних наук,

професора М.В. Трофименка

Київ
МДУ
2025

Організаційний комітет:

Голова	Микола ТРОФИМЕНКО, ректор МДУ, доктор політичних— наук, професор;
Заступник голови	Юлія ДЕМИДОВА, проректор з науково-педагогічної роботи та молодіжної політики МДУ, кандидат педагогічних наук, доцент;
Члени оргкомітету:	Вікторія ГРИГОР'ЄВА, завідувач кафедри права, кандидат юридичних наук, доцент; Світлана КАЛІНІНА, декан економіко-правового факультету, доктор економічних наук, професор; Марія ПОЖИДАЄВА, професор кафедри права, доктор юридичних наук, доцент; Юлія КАМАРДІНА, доцент кафедри права, кандидат юридичних наук, доцент; Анна ПОЛІТОВА, доцент кафедри права, кандидат юридичних наук, доцент; Юлія КОВЕЙНО, доцент кафедри права, доктор філософії; Галина ТИХОМИРОВА, доцент кафедри права, кандидат юридичних наук, доцент Žaneta Simanavičienė, prof. Mykolas Romeris University

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою економіко-правового факультету Маріупольського державного університету (протокол № 11 від 27.05.2025).

- С 91 Сучасний розвиток державотворення та правотворення в Україні: проблеми теорії та практики : зб. матеріалів XIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 16 трав. 2025 р. / за заг. ред. М.В. Трофименка. – Київ: МДУ, 2025. – 421 с.

Збірник містить матеріали XIII Міжнародну науково-практичну конференцію «Сучасний розвиток державотворення та правотворення в Україні: проблеми теорії та практики», яка відбулася 16 травня 2025 року в Маріупольському державному університеті. Посвідчення №285 про реєстрацію проведення заходу від 3 березня 2025 р. в ДНУ «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації» (УкрІНТЕІ)). У матеріалах висвітлені актуальні проблеми теорії та практики сучасного державотворення та правотворення в Україні за напрямками: міжнародне право: виклики та перспективи; права людини крізь призму сучасних викликів і загроз; Україна на шляху повоєнного відновлення: правовий аспект; кримінальна юстиція під час війни та у повоєнний період; кліматична справедливість: право, політика та безпека. Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться проблемами теорії та практики сучасного розвитку державотворення та правотворення в Україні. Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

VYTAUTO
DIDŽIOJO
UNIVERSITETAS
MCMXXII

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

**АСОЦІАЦІЯ
ПРАВНИКІВ
УКРАЇНИ**
UKRAINIAN BAR
ASSOCIATION

Vytautas Magnus University
Mykolas Romeris University
Uniwersytet Śląski w Katowicach

Донецький державний університет внутрішніх справ
Donetsk State University of Internal Affairs

Інститут Служби безпеки України
Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого
Institute of the Security Service of Ukraine of Yaroslav Mudryi National Law
University

Інститут держави і права імені В.М. Корецького
Національної академії наук України
V.M. Koretsky Institute of State and Law of National Academy of Science of Ukraine

Регіональне представництво Уповноваженого Верховного Ради України з прав
людини в Донецькій і Луганській областях
Representative of the Ukrainian Parliament Commissioner for Human Rights in
Donetsk and Luhansk regions

Регіональне представництво Уповноваженого Верховної Ради України з прав
людини в Тернопільській області
Representative of the Ukrainian Parliament Commissioner for Human Rights in
Ternopil Region

Відділення Асоціації правників України в Донецькій області
Department Ukrainian Bar Associate in Donetsk Region

Костючок Ю.Л. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОДЕКС ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ЕТИКИ ЯК ДЖЕРЕЛО ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ СЛІДЧОГО	274
Кришевич О.В. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПОВ'ЯЗАНЕ З ПОРУШЕННЯМ РІВНОПРАВНОСТІ ГРОМАДЯН ЗАЛЕЖНО ВІД ЇХ РАСОВОЇ, НАЦІОНАЛЬНОЇ, РЕГІОНАЛЬНОЇ НАЛЕЖНОСТІ, РЕЛІГІЙНИХ ПЕРЕКОНАНЬ, ІНВАЛІДНОСТІ ТА ЗА ІНШИМИ ОЗНАКАМИ: НАЦІОНАЛЬНЕ ТА МІЖНАРОДНЕ ЗАКОНОДАВСТВО	279
Ландіна А.В. ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ ВІЙСЬКОВИХ НАСИЛЬНИЦЬКИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	285
Луценко Ю.В. ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЙНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	290
Мельник Д.С. ЩОДО ПОТРЕБИ УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМИ ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ДИВЕРСІЙНІ ПОСЯГАННЯ НА ОБ'ЄКТИ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ	297
Михайліченко Т.О. ЗНИЩЕННЯ ТА ПОШКОДЖЕННЯ МЕДИЧНИХ УСТАНОВ ЯК ПРОЯВ ГЕНОЦИДУ	303
Підгородецький В.О. КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА КВАЛІФІКАЦІЯ ПРИМУСОВОГО ПЕРЕМІЩЕННЯ ДІТЕЙ В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ЯК ВОЄННОГО ЗЛОЧИНУ ТА ЗЛОЧИНУ ПРОТИ ЛЮДЯНОСТІ	307
Підкевич В.М., Федорчак І.В. ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	313
Політова А.С. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЛЮДЯНОСТІ ЯК РЕАЛЬНІСТЬ МІЖНАРОДНОГО ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ В УКРАЇНІ: ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	316
Рощина І.О. ЖУРНАЛІСТ - ПОТЕРПІЛИЙ В КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕННЯХ ПРОТИ ПРАВОСУДДЯ В НАЦІОНАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ	322
Секо С.О. ОРГАНІЗОВАНА ЗЛОЧИННІСТЬ У СФЕРІ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: АНАЛІЗ І ТЕНДЕНЦІЇ	327
Сендік І.Е. ПРОБЛЕМИ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ДОКАЗІВ, ОТРИМАНИХ ВІД ВІЙСЬКОВИХ ПІДРОЗДІЛІВ У ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННІ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ	331
Старостіна О.Ю. ДОСВІД КРАЇН БАЛТІЇ ЩОДО КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ	336
Туляков В. ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЛЕКТ ТА КРИМІНАЛЬНА ПОЛІТИКА	342
Федосєєва К.Г. ЕВОЛЮЦІЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ НОРМ ЩОДО ПОРУШЕННЯ АВТОРСЬКОГО ПРАВА: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ	348
Членов М.В. ЗАСТОСУВАННЯ УНІВЕРСАЛЬНОЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ ЩОДО ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ	352
Шамсутдінов О.В. ПРЕДМЕТ БІОЛОГІЧНОЇ ДИВЕРСІЇ (СТ. 113 КК УКРАЇНИ)	356
СЕКЦІЯ 5: КЛІМАТИЧНА СПРАВЕДЛИВІСТЬ: ПРАВО, ПОЛІТИКА ТА БЕЗПЕКА	363
Воробйова Н.Г. МІЖНАРОДНА ДОПОМОГА ТА КЛІМАТИЧНА МІГРАЦІЯ: ПОЛІТИКА ТА ПРАВА ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ	363
Нонcharov M.V. SOME ASPECTS OF RESEARCHING THE CONCEPT OF «INFORMATION SECURITY»	368
Грицук Е.М. ГАРАНТІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	372

2. Krimināllikums. URL : <https://likumi.lv/doc.php?id=88966>.
3. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas, patvirtintas 2000 m. rugsėjo 26 d. įstatymu Nr. VIII-1968. URL: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.111555>.

Туляков В.,

Національний університет «Одеська юридична академія», професор кафедри кримінального права, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України, заслужений діяч науки і техніки України

<https://orcid.org/0000-0002-2716-7244>

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ТА КРИМІНАЛЬНА ПОЛІТИКА

Ключові слова: *кримінальна політика, штучний інтелект, апроксимація, проєкт кримінального кодексу*

У сучасному світі, де технології стрімко розвиваються та проникають у всі сфери життя, штучний інтелект (ШІ) стає потужним інструментом для модернізації державного управління, зокрема законодавчої діяльності. Особливо важливим є його використання в кримінальній політиці — як для аналізу чинного права, так і для прогнозування соціально-правових ризиків, підвищення ефективності правозастосування та забезпечення справедливості. Серед країн, які активно впроваджують ШІ у процеси законотворчості, виділяються Об'єднані Арабські Емірати (ОАЕ) та Албанія. Ці держави демонструють два різних, але надзвичайно цікавих підходи до цифрової трансформації законодавчої сфери.

Об'єднані Арабські Емірати виступають одним із лідерів у галузі цифрової державності. Впровадження ШІ в законодавчу діяльність в ОАЕ має за мету не лише автоматизувати процеси аналізу правової бази, а й передбачити

наслідки прийняття нових норм, зокрема в кримінальному праві. Тут використовують алгоритми машинного навчання для оцінки соціальної напруженості, виявлення колізій у законодавстві та моделювання можливих правопорушень. За офіційними оцінками, внаслідок впровадження ШІ ОАЕ очікують скорочення часу розробки законопроектів на 70%, головним чином завдяки автоматизації ключових етапів аналізу, синтезу та редагування юридичних текстів. Такий підхід дозволяє забезпечити більш обґрунтоване та проактивне формування кримінальної політики, враховуючи реальні потреби суспільства та загрози. Окрім того, цей підхід потенційно дозволяє зменшити витрати на правову експертизу, яку традиційно здійснюють зовнішні юридичні компанії.

Албанія, зі свого боку, робить акцент на використанні ШІ для підвищення прозорості та доступності законодавчого процесу. У рамках національної стратегії цифрові інструменти задіяні для автоматизованого аналізу правових текстів, порівняння міжнародних стандартів з національним законодавством, а також для моделювання впливу нових кримінально-правових норм на систему правосуддя. Особливо це актуально в контексті гармонізації з європейськими стандартами та принципом верховенства права. Ці дві держави стали прикладом того, як штучний інтелект може змінювати традиційну парадигму законотворчості — не замінюючи людський фактор, а доповнюючи його аналітичною глибиною, об'єктивністю та швидкістю.

Їхній досвід вказує на те, що впровадження ШІ в кримінальну політику має потенціал не лише для оптимізації процесів, а й для забезпечення більш справедливого, передбачуваного та законного правового регулювання. До того ж ці приклади відкривають питання про трансформацію ролі парламентаризму та людського чинника у нормотворчості.

Якщо системи штучного інтелекту здатні забезпечити вищу швидкість, точність і відповідність норм стандартам, постає запитання: чи можуть такі системи частково замінити або доповнити людських законодавців? У контексті демократичних інституцій така перспектива викликає як ентузіазм, так і

занепокоєння. Згідно з нещодавніми соціологічними дослідженнями, 51% європейців та 31% британців підтримують ідею заміни частини парламентських місць алгоритмами ШІ. Водночас, суспільне сприйняття таких змін вказує на необхідність нових підходів до регулювання, прозорості і підзвітності як алгоритмів, так і тих, хто їх впроваджує [1].

Використання систем штучного інтелекту пов'язано з ризиками, що робить моніторинг, аудит та людський нагляд важливими. Хоча ми розуміємо технологію, що стоїть за чат-ботами штучного інтелекту, як вони генерують відповіді, залишається незрозумілим. Ці системи прогнозують текст ймовірно, але насправді не "думають", що може призвести до помилок або безглузвих відповідей або "галюцинацій". Прийняття рішень зі штучним інтелектом іноді призводило до порушень дискримінації, як це видно у випадку використання алгоритмів у запобіганні злочинності в Сполучених Штатах. Прозорість у розробці алгоритму необхідна для нейтралізації таких проблем. Це робить людський нагляд вирішальним [2].

Поруч з цим, машинна обробка інформації як інструмент кримінально-політичної активності є перспективною як у порівняльному плані, так і у контексті апроксимації та узгодження законодавчої техніки. Ось, наприклад, запропоновані Chatgpt проблемні напрямки та пропозиції змін до статей контрольного проєкту нового Кримінального кодексу України (02.04.2025), які б відображали стандарти Ради Європи щодо потерпілих від кримінальних правопорушень(СМ/Rec(2023)2):

1. Злочини проти особи (насильство, тортури, сексуальні злочини)
Проблема: часто в чинних або запропонованих редакціях відсутній гендерний або вразливий контекст. Пропозиції: розширити кваліфікуючі ознаки: наприклад, у злочинах про тілесні ушкодження чи позбавлення волі - вчинення щодо вразливої особи (дитини, жінки, жертви торгівлі людьми).
Передбачити окремий склад злочину: «Психологічне насильство» (відповідно до Стамбульської конвенції). У статтях про зґвалтування чи примушування до

статевого акту – чітко зафіксувати принцип відсутності згоди як центральну ознаку кореспондуючи на насильство).

2. Злочини, пов'язані з торгівлею людьми. Проблема: Наявні формулювання часто ігнорують реальну вразливість жертв і механізми їх втягнення. Пропозиції: посилити норму щодо відповідальності за використання послуг жертв торгівлі людьми (навіть без участі у самій торгівлі); включити презумпцію відсутності згоди жертви, якщо особа втягнута через обман, шантаж чи залежність; забезпечити незалежність кримінальної відповідальності від порушення жертвою інших законів (наприклад, нелегальне перебування, заняття проституцією).

3. Злочини проти дітей. Пропозиції: криміналізувати будь-які сексуальні дії з особами до 14 років без винятків; у статтях щодо сексуальних злочинів проти неповнолітніх вказати відсутність згоди як презумпцію з чітким фокусом на вразливість жертв .

4. Пом'якшення відповідальності чи амністія. Пропозиції: внести до норм про звільнення від кримінальної відповідальності або амністію чіткий виняток для: злочинів, що спричинили тяжку шкоду потерпілому, сексуального насильства, торгівлі людьми, домашнього насильства. Закріпити обов'язкове врахування позиції потерпілого перед звільненням винного.

5. Реституція і відшкодування шкоди – як елемент суб'єктивної відповідальності. Пропозиції: У розділі про призначення заходів передбачити обов'язок суду застосування компенсації за відсутності вини потерпілого. У розділах про майнові злочини чи насильство додати спеціальне положення: обов'язок винного вжити заходів до компенсації шкоди потерпілому. Ув'язати ступінь співпраці з потерпілим та виплату компенсації зі ступенем покарання (але не як підставу для звільнення!).

Зрозуміло, машина. Калькулятор і засіб. Багато помилок і неузгодженостей.

Але порівняйте гармонізовану зі Стамбульською конвенцією диспозицію ст.4.5.4 Проекту КК "Особа, яка щодо іншої людини за відсутності її

добровільної згоди здійснила сексуальне проникнення" [3] з машинною редакцією: "Згвалтування, тобто вчинення сексуального проникнення без добровільної та усвідомленої згоди, незалежно від застосування фізичного насильства, погрози або інших форм примусу". Є цікавості.

Тобто, застосування ІІІ як засобу інтерпретаційної функції у кримінальному праві цілком можливе. При відповідному контролі та телеологічному тлумаченні.

Колись мені вже довелося казати, що інтерпретація та інноваційне відтворення є сутністю динаміки кримінального права [4] Потім концепт траєкторії кримінально-правової норми було розкрито у працях моєї учениці професора Дар'ї Балобанової [5].

Отже, для фахівців у галузі буде цікавим те, що у контексті кримінально-політичних досліджень ІІІ може використовуватись для визначення окремих елементів порогового значення криміналізації (шкода, охоронювані правові інтереси); обґрунтування криміналізації (пропорційність, ефективність); розподілу повноважень у сфері криміналізації (правова основа компетенції, субсидіарність); побудови складу злочину (внутрішня субсидіарність, нормативність, ефективність доказування та притягнення до відповідальності, ретроспективна пропорційність) [6]

Тобто ми не шукаємо голову чи розум у ІІІ, але використання сучасного інструментарію віртуальних помічників об'єктивно може йти на кшталт підвищення якості законотворчості та євроінтеграційних процесів в Україні.

Список використаних джерел:

1. IE University research reveals 1 in 2 Europeans want to replace national MPs with robots. *IE News* 27.05.2021 URL: https://www.ie.edu/university/news-events/news/ie-university-research-reveals-1-2-europeans-want-replace-national-mps-robots/?fbclid=IwY2xjawKH_y_RleHRuA2FlbQIxMAABHjh7fE0yAZhWZhibLzjEPFonEYBmxpYe7hj7HTwhAV5WjPLNDV3ENv8htcYX_aem_TgkeBgH9hHk1iMw4PJedLw

2. Giancarlo Vecchi AI in Government that Actually Works. *IE insights*. 10.04.2025 URL: <https://www.ie.edu/insights/articles/ai-systems-in-public-administration/>
3. Контрольний текст проєкту КК України (станом на 02.04.2025 року). URL: https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2025/04/03/00-kontrolnyj-proyekt-kk-02-04-2025.pdf?fbclid=IwY2xjawKH0PxleHRuA2FlbQIxMAABHuxKH6Xpg8II_0M72iyvK-9KSu0IKox60F8EH2HJvGxrqti-8-P6RTJuU5g6_aem_u8nI4ifXBXgJs5sQuGqpEw
4. Туляков В. О. Дія кримінального права: динамічні аспекти *Наукові праці Національного університету "Одеська юридична академія"*. - 2012. - Т. 11. - С. 389-394. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nponyua_2012_11_41
5. Балобанова Д.О. Динаміка кримінального права України (теоретико-прикладне дослідження): дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія», 2021. - 476 с.
6. Туляков В.О. Українське майбутнє піднесення до європейського кримінального права: від апроксимації криміналізації до гармонізації санкцій. *Завдання кримінального права в умовах надзвичайного стану*. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. 9 грудня 2022 року. Одеса: ПРЦ НАПрН України, НУ «ОЮА», 09.12.2022. – 214 с. URL: https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4aacdd94-024e-4b50-8087-37a65419d427/content?fbclid=IwY2xjawKH1WpleHRuA2FlbQIxMAABHqtcjfYyJMkHszrwMoj6m_FLG7hXIifgP4MIdquYjn8otaIPT_SougMfq2sR_aem_XWcOsDT_wIoN9JJCIL274w